

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

Sisukord

1. Üldalused	2
1.1. Valdkonnapädevus	2
1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht	3
1.3. Ainevaldkonna kirjeldus	4
1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks	4
1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine	5
1.6. Hindamine	6
2. Eesti keele ainekavad	9
„Keel ja ühiskond“	9
„Praktiline eesti keel I“	11
„Meedia ja mõjutamine“	12
„Praktiline eesti keel II“	14
„Teksti keel ja stiil“	15
„Praktiline eesti keel III“	17
„Praktiline eesti keel IV“	18
3. Kirjanduse ainekavad	19
„Pärimus ja kirjandus“	19
„Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“	21
„Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“	23
„Identiteet ja eesti kirjandus“	25
„Uuem kirjandus“	27
„Kirjandus ja ühiskond“	28

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust mõista keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust ning väärtustada keelt ja kirjandust rahvusliku ning maailmakultuuri osana. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjanduspädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata. Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) väärtustab keelt ja kirjandust kui (rahvus)kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemis- ja tunnetusvahendit, teadvustab keelt identiteedi osana, väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 4) arendab oma loovvõimeid, kirjutab ja esitab eri tüüpi ning eri žanris tekste, kasutab tekstiloomes sobivaid ja asjakohaseid alustekste;
- 5) mõistab keele ja kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuuriväärtust ning tähtsust iseenda arengus;
- 6) väärtustab lugemist, suunab oma lugemust, oskab ise valida kirjandusteoseid jm lugemisvara, arendab lugedes oma tunde-, kogemus- ja mõttemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.

Eesti keeles õpilane:

- mõistab eesti keele rolli rahvusliku, riikliku ja individuaalse identiteedi kujundamisel;
- mõistab keele tähendust ühiskonnas, tajub keele ajaloolist kujunemist ja varieerumist,
- väärtustab keeleoskust, arendab seda lugedes ja kirjutades;
- loeb, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste, tunneb tekstide mõjutusvahendeid;
- kasutab sihipäraselt ja eetilisel teabeallikaid;

- väljendab ennast nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normide kohaselt, kasutab keeleallikaid ja andmekogusid;
- koostab etapiviisilise kirjutamisprotsessi käigus eri liiki tekste, teab tekstide ülesehituse põhimõtteid ja iseärasusi ning teeb teadlikke keelevalikuid;
- analüüsib oma kirjutamisoskust ja kasutab seejuures metakeelt.

Kirjanduses õpilane:

- mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- tunneb mitmekülgsemalt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- mõistab kirjanduskeele kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;
- loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjandusteoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi;
- Läänemaa Ühisgümnaasiumis pööratakse tähelepanu Läänemaa kultuurielule, klassikale (Ernst Enno). Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpilane külastab ka Tammsaare muuseumi kas Kadriorus või Alatskivil või mõlemas, võimalusel Koidula muuseumi Pärnus.

1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

Ainevaldkonda kuuluvad eesti keel ja kirjandus. Kursused jagunevad kohustuslikeks ja valikkursusteks.

Kohustuslike kursuste arv õppeaineti on järgmine:

1. Eesti keel – 7 kursust.
2. Kirjandus – 6 kursust.

Eesti keelt on 10. ja 11. klassis 2 kursust õppeaastas ning 12. klassis 3 kursust.

Kirjandust on 10. klassis 2 kursust, 11. klassis 3 kursust ja 12. klassis 1 kursus õppeaastas.

Kooli poolt on lisatud üks eesti keele kursus („Praktiline eesti keel IV”) ja kirjanduse kursus („Uuem kirjandus”).

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetus keskendub keele kui mõtete ja tunnete väljendaja ning kultuurilise identiteedi kandja tundmisele ja kasutamisele. Keeleoskus kõnes ja kirjas on intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine on kõigi õppeainete edukuse eeldus. Keele- ja kirjandusõpetus gümnaasiumis on tekstikeskne, hõlmates tekstide funktsionaalset lugemist, nende analüüsi ja loomet. Samuti integreeritakse audiovisuaalseid väljendusviise, nagu pilt ja video.

Keeleõpe ühendab teoreetilised keeleteadmised praktilise oskusega, keskendudes suhtlemisele ja eri liiki tekstide loomisele nii suuliselt kui kirjalikult. Õpetaja valib ühiskondlikult olulised autentsete tekstid, arendades funktsionaalset lugemis- ja kirjutamisoskust, mida toetavad praktilised kursused.

Kirjandusõpe arendab õpilase kirjandushuvi, eetilisi ja esteetilisi hoiakuid ning väljendusoskust. Teksti- ja lugejakeskne käsitus võimaldab mõista teoseid kui tervikut, nende poetikat ja kujundikeelt. Kirjandust uuritakse ka loomisaja kontekstis, avardades õpilase elu- ja kultuurikogemust ning toetades tema isiksuslikku arengut.

1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Gümnaasiumi keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tunda õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on vahend mõtete ja tunnete väljendamiseks ning identiteedi ja kultuuri kandjaks. Keeleoskus kõnes ja kirjas toetab inimese mõtlemisvõimet, intellektuaalset arengut ja sotsialiseerumist. Eesti keele valdamine on hariduses vajalik, et toetada õpilase edukat õppimist kõigis ainetes. Gümnaasiumis on keele- ja kirjandustundide keskmes tekstide lugemine, arutlemine ja analüüsimine.

Keeleõpe hõlmab praktilist keeleoskust, grammatika, ortograafia ja leksika õpet.

Kirjandusõpe keskendub õpilase lugemisoskuse ja esteetilise tundlikkuse arendamisele, tekstide analüüsile ning isikliku ja kultuurilise arengu toetamisele.

Eesti keele ja kirjanduse õpe on väga tihedalt seotud kõigi üldpädevustega. Kultuuri- ja väärtuspädevus seondub otseselt kirjandusteoste käsitlemisega. Selle käigus pööratakse erilist

tähelepanu Läänemaaga seotud kirjanikele (nt Enno) ja keelemeestele (nt Wiedemann, Eisen). Eesti keele meediakursus on otseselt seotud sotsiaalse ja kodanikupädevusega. Enesemääratluspädevusega tegeleb õpilane näiteks arutlevates kirjandites. Õpipädevus on seotud kogu õppeprotsessiga. Suhtluspädevuse arendamine on otseselt üks eesti keele osasokustest ja selle arendamisega tegeletakse kõigis eesti keele ja kirjanduse tundides. Seos on ka matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega, kuna funktsionaalse lugemise õpetus baseerub sageli tekstidel sellistest valdkondadest, nõudes õpilaselt graafikute, tabelite jms lugemise oskus, lisaks ka matemaatilisi teadmisi (näiteks protsendi arvutamist). Ettevõtlikkuspädevusega tegeletakse suuremate projektide läbiviimisel, kus õpilastel on vaja oma organisatoorseid võimeid kasutada. Digipädevus on tänapäeval elementaarne oskus, kuna palju õppematerjale ja -ülesanded on veebis.

Keele ja kirjanduse kursuste lõiming teiste ainevaldkondadega. Hea keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ning toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus. Võõrkeeltega seondub kirjandus (autorid ja ka tekstid originaalkeeltes). Matemaatikaga seonduvad tekstid, kus on esindatud graafikud, tabelid, arvandmed jne ning mida on vaja mõista ning analüüsida. Loodusainetega puutub õpilane keele ja kirjanduse tunnis kokku taas tekste lugedes ja ka arutlevaid kirjandeid kirjutades, kus on vaja vastavateemalisi näiteid tuua. Sotsiaalainete seos keele ja kirjandusega on väga tihe kas siis tundes ajaloo-sündmusi ja mõistes seeläbi kirjandusteose tausta paremini või tundes psühholoogiat ja selle ajalugu mõistab õpilane mitmeid kirjandusteoseid sügavamalt (näiteks Hermann Hesse "Stepihunt" jpt). Kunstiainetega on seos väga otsene kas illustratsioonidena lugemisteksti juures või inspiratsioonitekitajana loovkirjutamise juures. Kehalise kasvatuses seonduvad nii tekstid tervislikest eluviisidest ja sportlastest kui ka kõikvõimalikud tunnid, kus liikumine on tunni osa (jalutuskäigud kirjanduslikel radadel, loovmängud, dramatiseeringud).

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, gümnaasiumi sihiseadest, gümnaasiumi lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitolmudest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;

- 3) toetatakse lõimingu valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja inimsuhetega, seostatakse õpitavat igapäeva elu, jätkuõpingute ja tulevase tööeluga;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;
- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, metakeele valdamist, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liigis ning žanris ilukirjandustekstide, sh tervikteoste avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmiseskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstilooma ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

1.6. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja enastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel, õppeteema lõppedes kui ka kursuse lõpus.

Kokkuvõtva hindamise kõrval rakendatakse õppeprotsessi käigus kujundavat hindamist, kus õpilasele antakse suulist ja kirjalikku sõnalist tagasisidet tema ainealaste tulemuste, tugevate

külgede ja puuduste kohta ning innustatakse ja suunatakse teda edasisel õppimisel. Õpilane kaasatakse hindamisprotsessi, et ta saaks analüüsida oma õpitegevust ja tagasisidestada kaasõpilaste sooritusi.

Eesti keele õppimisel hinnatakse:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust, s.o väljendusoskust;
- 2) eri liiki tekstide vastuvõttu, analüüsi, mõistmist ja kriitilist hindamist;
- 3) eri tüüpi ja liiki tekstide loomist;
- 4) keeleteadmisi, oskust teha sobivaid ja põhjendatud keelevelikuid enda loodud tekstides.

Kirjanduse õppimisel hinnatakse:

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ning esitamist;
- 2) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist;
- 3) ilukirjandusliku keelekasutuse eripära mõistmist ja valdamist;
- 4) kirjandusteadmisi, sh kirjandusmõistete kasutamist ja kirjandusloolise konteksti tundmist.

Suulised ja kirjalikud tegevused, ühe- ja mitmeotstarbelised sooritused, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine.

Avalik esinemine, luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, eri žanris tekstide kirjutamine (kõne, arvamus, päevik, arvustus jm), arutleva kirjandi (essee) kirjutamine, uurimusliku teksti kirjutamine, projekti koostamine ja elluviimine, multimodaalse ettekande loomine ja esitlemine. Lugemiskontrollile, mis piirdub sisu meenutavate faktiküsimustega, eelistatakse arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle.

Kirjanduse hindamisel (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) pole alati võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu hindamise skaala on siin võrdlemisi paindlik. Hinnates õpilaste omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Kirjaliku arutluse (essee) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumentide ja näidete seostatust, teksti ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Hindamine on õppe osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut, taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist ning hoiakute kujunemist. Hindamise kaudu saadakse

ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase isikupärasest arengust ning toetatakse õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga enastjuhtivaks õppijaks. Hindamise toel saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel. Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava üldosas hindamise kohta sätestatust ja selle alusel koostatud kooli hindamisjuhendist. Kokkuvõtvalt hinnatakse õppeperioodi lõpul, et kontrollida nii õppeaines seatud eesmärkide kui ka taotletavate õpitulemuste saavutatust.

Õpilasele on õppe alguses teada, mis õpitulemuse saavutamise poole mis õpiülesannetega liigutakse, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ning seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Hindamine toimub vastavalt Läänemaa Ühisgümnaasiumi hindamisjuhendile.

2. Eesti keele ainekavad

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Keel ja ühiskond“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	10. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursusel vaadeldakse keelesugulust soome-ugri ja Euroopa keelte vahel, eesti keele struktuuri ja muutumist ajas, kirjakeele staatust ja ajalugu, erinevaid allkeeli ja nende kasutusvaldkondi, suulise keele eripära, koha- ja sotsiaalmurdeid ning keeleetiketti. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida ja praktikas rakendada.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib keele rolli, funktsioone ja tähendust ühiskonnas ning suhtluses; - kirjeldab eesti keele eripära, suulise ja kirjaliku keele norme ning etiketti; - selgitab allkeelte ja keele varieerumise olemust; - tunneb eesti keeleallikaid ja -korpusi ning kasutab neid eesmärgistatult; - kirjeldab eesti kirjakeele kujunemislugu; - nimetab eesti keele arenduse peamisi suundi ja põhimõtteid; - selgitab keelemuutuste olemust; - analüüsib ajastuomaseid keelenähtusi.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	<p>Ehala, M jt. 2020. Keel ja ühiskond.</p> <p>Puksand, H., Ross, M. 2024. Johannes 1. Gümnaasiumi eesti keele õpik.</p> <p>Teadusajakirjad, nt Oma Keel.</p> <p>Vikerraadio saated „Keelesäuts“, „Keelesaade“, „Keeleminutid“.</p> <p>EKI koduleht (ÕS, Sõnaveeb).</p> <p>EKI keelekillud.</p> <p>Teised keeleinfoallikad:</p> <p>Seletav sõnaraamat https://arhiiv.eki.ee/dict/ekss/</p> <p>Sünonüümisõnastik https://arhiiv.eki.ee/dict/sys/?_gl=1*1tf2bv3*_ga*MTM0NTE2MzU4NS4xNzI3NjI0MDMw*_ga_29BPDGCX12*MTcyODE5MDUxMC43LjEuMTcyODE5MDUxOC41Mi4wLjA.</p> <p>Etümoloogiasõnaraamat https://arhiiv.eki.ee/dict/ety/</p> <p>Võõrsõnaleksikon https://arhiiv.eki.ee/dict/vsl/</p> <p>Fraseoloogiasõnaraamat</p>

	https://arhiiv.eki.ee/dict/frs/index.cgi Kohanimeraamat https://arhiiv.eki.ee/dict/knr/ Erinevad veebipõhised murdesõnaraamatud. Soome-ugri rahvaste koduleht Fenno-Ugria https://fennougria.ee/ L. Meri dokumentaalfilm „Veelinnurahvas”: https://arhiiv.err.ee/video/vaata/veelinnurahvas
Soovituslik kirjandus	Teadusajakirjad, nt Oma Keel.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadidel (eesti keel ja lingvistika).

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Praktiline eesti keel I“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	10. klass
Kursuse lühikirjeldus	Arendatakse nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust, kasutades erinevaid stiilivõtteid ja keelendeid, sest nii kujundatakse oskust suhelda eri keskkondades eetilisel ja konteksti arvestades. Samuti õpitakse kasutama eri teabeallikaid ja hindama nende usaldusväärsust. Tekstide koostamisel tuleb osata kasutada korrektset kirjakeelt ja järgida teadlikult õpitud keelereegleid.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> - kirjeldab ja selgitab tekstide stiilierinevusi; - väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suulises kui ka kirjalikus tekstis; - kaitseb argumenteeritult oma seisukohti, arutleb ja annab hinnanguid; - konspekterib suulist esitust ja loetud teksti; - kasutab erinevaid keeleallikaid ja teabekeskondi; - edastab eri allikaist leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust; - selgitab keelendite tähendusvarjundeid; - koostab eri liiki tekste, sh arvustuse, referaadi ja essee; - järgib õpitud keelereegleid, põhjendab oma keelevalikuid; - arendab loetu toel oma sõnavara, lause- ja tekstimoodustusoskust.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Puksand, H., Ross, M. 2024. Johannes 1. Gümnaasiumi eesti keele õpik. EKI koduleht (ÕS, Sõnaveeb). EKI keeletestid: https://eki.ee/keeleinfo/keelenou/testid/ Teadusajakirjad, nt Oma Keel.
Soovituslik kirjandus	Teadusajakirjad, nt Oma Keel. Vikerraadio saated „Keelesäuts“, „Keelesaade“, „Keeleminutid“. EKI koduleht (ÕS ja Sõnaveeb). Aava, K. 2003. „Veenmiskunst“.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadidel (eesti keel ja lingvistika).

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Meedia ja mõjutamine“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	11. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursusel keskendutakse infoühiskonnast arusaamisele, arendatakse eri liiki tekstide mõistmise, fakti ja arvamuse eristamise oskust. Tähtis on osata hankida eri allikatest teavet, analüüsida verbaalset teksti nii visuaalses kui ka audiovisuaalses keskkonnas ja tunda ära meedia mõjutamisvõtted. Samas arendatakse ka oskust kujundada ja väljendada oma arvamusi ja hoiakuid.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tunneb tänapäevast teabekeskonda ja selle arengut kujundavaid protsesse, selgitab kommunikatsiooni olemust ja toimumise tingimusi; - leiab meediatekstist argumendid ja põhilised mõjutamisvõtted, selgitab teksti autori eesmärgi ning motiive; - eristab fakti arvamusest ja usaldusväärset infot küsitavast, kontrollib infoühiku sisu tõesust, sealhulgas tõlgitud info tähendusvälja muutumist; - analüüsib kriitiliselt reklaami ning arutleb reklaami ja mainekujunduse teemadel; - tunneb meediatekanaleid, analüüsib nende erijooni, iseloomustab erinevaid meediažanre; - analüüsib vahetu ja vahendatud kommunikatsiooni erinevusi ja osalejate taotlusi; - hindab kriitiliselt meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda, libauudised ja müüdi loome; - väljendab oma seisukohta loetu, kuuldu ja nähtu kohta ning valib selleks sobivad keelevahendid; - analüüsib kriitiliselt oma meediakäitumist, sh sotsiaalmeedias, ja kohandab seda vastavalt olukorrale; - leiab viiteid ja vihjeid teistele tekstidele, tõlgendab teksti, eristab privaatset ja avalikku informatsiooni.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	<p>Bobõlski, R., Ross, M. 2017. Johannes 2. Gümnaasiumi eesti keele õpik.</p> <p>Kask, K. 2013. Meedia mõju. Õpik gümnaasiumile.</p> <p>Aava, K., Salumäe, Ü. 2013. „Meedia ja mõjutamine”.</p> <p>Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne.</p> <p>Vikerraadio saated „Keelesäuts”, „Keelesaade”, „Keeleminutid”.</p> <p>EKI koduleht (ÕS ja Sõnaveeb).</p> <p>EKI keelekillud.</p>

	ERRi õppematerjalid Novaatoris - „Meediataip” https://novaator.err.ee/k/meediataip
Soovituslik kirjandus	Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne. Teadusajakirjad, nt Oma Keel.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil, kaastöö kohalikule lehele või koolilehele.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Praktiline eesti keel II“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	11. klass
Kursuse lühikirjeldus	Arendatakse lisaks keelereeglite omandamisele nii esinemis- kui ka kirjutamisoskust, keskendutakse tekstide kriitilisele hindamisele ning praktiseeritakse kokkuvõtte, referaadi, arvamuse, arvustuse ja essee kirjutamist. Arutlevate tekstide kirjutamisel järgitakse teksti loogilise ülesehituse, argumentide sõnastamise, põhjenduste ja seoste loomise ning näidete esitamise põhimõtteid.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - edastab oma tundeid, mõtteid ja hinnanguid nii isiklikus, avalikus kui ka ametlikus suhtluses; - argumenteerib selgelt ja veenvalt, kaitseb oma seisukohti aruteludes; - kuulab avalikku esinemist ning esitab ettekandjale küsimusi; - kasutab erinevaid teabeotsingu strateegiaid; - loeb ja hindab kriitiliselt eri liiki meedia- ja tarbetekste; - teeb eri allikatest pärineva info ja arutluskäikude põhjal kokkuvõtte; - kirjutab uudise, arvamusloo ja arvustuse, koostab koosoleku memo; - kirjutab mitme allika põhjal referaadi, kasutab viitamissüsteeme ja väldib plagiaati; - kinnistab ja parandab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust; - leiab loetud tekstidest huvitavaid sõnu ja väljendeid; - selgitab ja põhjendab teksti autori keelevalikuid.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Bobõlski, R., Ross, M. 2017. Johannes 2. Gümnaasiumi eesti keele õpik. EKI koduleht (ÕS, Sõnaveeb). EKI keeletestid: https://eki.ee/keeleinfo/keelenow/testid/
Soovituslik kirjandus	Teadusajakirjad, nt Oma Keel. Vikerraadio saated „Keelesäuts”, „Keelesaade”, „Keeleminutid”. EKI koduleht.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Teksti keel ja stiil“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	12. klass
Kursuse lühikirjeldus	Arendatakse põhjalikult žanriteadlikkust, käsitletakse erinevate tekstiliikide keele- ja stiilierinevusi nii grammatikas kui ka sõnavaras, selgitatakse kirjutamise võtteid ja tavasid eri tekstiliikide näitel. Antakse süstemaatiline ülevaade suhtlusolukorra teguritest ning suunatakse kirjutama erinevatel eesmärkidel, varieerima ja analüüsima enda tekstides tehtud keelevelikuid ning võrdlema erinevaid tekste.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analüüsib ja võrdleb keele erinevaid kasutusvaldkondi ja tekstide stiilierinevusi; - valib keelelisi ja vormilisi väljendusvahendeid suhtlusolukorra ning kõneaine põhjal, järgib stiili- ja etiketinorme; - väljendub selgelt ja korrektselt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; - analüüsib tekstide sisu, eesmäärke, konteksti, ülesehitust, grammatikat, sõnavara ja stiili; - tunneb tekstis ära keelelise mõjutamise viise ja vahendeid, hindab tekstidest leitud teavet kriitiliselt ja kasutab seda sihipäraselt; - koostab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, sh kõne, kokkuvõtte ja lühiuurimuse; - loob alustekstide põhjal uusi tekste, refereerib ja tsiteerib, kasutab viitamissüsteeme, väldib plagiaati; - loeb ja analüüsib ainevaldkonna teadustekste, eristab teaduskeele tunnuseid ja põhjendab teadustekstide keelelisi valikuid; - korrigeerib ja redigeerib oma teksti, kasutab otstarbekalt keeleallikaid ja teabekeskondi, teeb teadlikke keelevelikuid.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	<p>Kern, K., Võik, I. 2021. Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum. Kumpas, M jt. 2018. Johannes 3. Gümnaasiumi eesti keele õpik. ÕS. EKI keelekillud. Sünonüümisõnastik: https://arhiiv.eki.ee/dict/sys/?_gl=1*12ljt9x*_ga*MTM0NTE2MzU4NzS4xNzI3NjI0MDMw*_ga_29BPDGCX12*MTcyODE5MDUxMC43LjEuMTcyODE5MTg2NC40MS4wLjA. Sirje Nootre „Teksti mustrid. Stilistika“: https://stilistika.weebly.com/ Ajalehed Postimees, Sirp, Müürileht jne.</p>

Soovituslik kirjandus	Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne. Ajakiri Looming, Vikerkaar jne. Teadusajakirjad, nt Oma Keel. Vikerraadio saated „Keelesäuts”, „Keelesaade”, „Keeleminutid”. EKI koduleht (ÕS, Sõnaveeb).
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Praktiline eesti keel III“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	12. klass
Kursuse lühikirjeldus	Keskendutakse suhtlemisoskuse arendamisele, eri liiki tekstide vastuvõtule ja loomisele, sh arutluse, kokkuvõtte ja lühiuurimuse kirjutamisele ning õigekeelsusküsimuste kordamisele.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasutab keelt vastavalt suhtluseesmärgile ja -kontekstile; - argumenteerib ning kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjaliku arutleva teksti vormis; - koostab levinumaid meediatekste, sh kommentaari ja arvamussloos; - kirjutab mitme alusteksti põhjal kindlal eesmärgil kokkuvõtte või resümees; - koostab erinevate alustekstide põhjal kindlasse suhtlusolukorda sobiva arutleva teksti; - kasutab eri allikatest leitud infot oma tekstides; - parandab ja kinnistab oma õigekirja- ja kirjakeeleoskust; - saab aru keeruka struktuuriga tekstidest; - loeb erinevaid tekste, arendab oma kirjaoskust ja rikastab sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Kumpas, M jt. 2018. Johannes 3. Gümnaasiumi eesti keele õpik. ÕS. EKI keeletestid: https://eki.ee/keeleinfo/keelenou/testid/ Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne.
Soovituslik kirjandus	Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne. Teadusajakirjad, nt Oma keel. Vikerraadio saated „Keelesäuts”, „Keelesaade”, „Keeleminutid”, EKI koduleht. Mägi, K. jt. 2012. Keelemeel. Eesti keele käsiraamat keeleõppijale.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadidel (eesti keel ja lingvistika).

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Praktiline eesti keel IV“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	12. klass
Kursuse lühikirjeldus	Arendatakse õigekeelsusoskust, funktsionaalset lugemisoskust ja kirjutamisoskust.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> - kinnistab omandatud teadmisi; - valmistub riigieksamiks; - teeb proovieksami.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, kirjandid/artiklid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul. „Praktiline eesti keel IV” eeldab proovieksami tegemist. Hindamine on vastavalt riigieksami hindamisjuhendile.
Õppematerjalid	Kumpas, M jt. 2018. Johannes 3. Gümnaasiumi eesti keele õpik. ÕS. Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne. Vikerraadio saated „Keelesäuts”, „Keelesaade”, „Keeleminutid”. EKI koduleht (ÕS ja Sõnaveeb). EKI keeletestid: https://eki.ee/keeleinfo/keelenou/testid/
Soovituslik kirjandus	Ajalehed Postimees, Sirp, Mürileht jne. Ajakiri Looming, Vikerkaar jne. Teadusajakirjad, nt Oma keel. Hennoste, H. Tekstist tekstini. Mägi, K. jt. 2012. Keelemeel. Eesti keele käsiraamat keeleõppijale. Õppematerjalid veebis riigieksamiks valmistumisel: https://www.blog.keel.ut.ee/category/eesti-keele-eksam/ Harno koduleht.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadidel (eesti keel ja lingvistika).

3. Kirjanduse ainekavad

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Pärimus ja kirjandus“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	10. klass
Kursuse lühikirjeldus	Õpilane mõistab kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Pärimus on kogu kultuuri alus ja ühel ajal nii maailmapildi looja kui ka säilitaja. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmüütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga. Euroopa kultuuri mõistmiseks on mõödapääsmatu tunda ka piiblilugusid, mis vääriavad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandusteoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste; - analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi; - mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal; - nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest; - analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilisest väärtustest lähtuvalt; - kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus; - analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; - kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Nootre, S. 2004. Kirjanduse kõnetus. Õpik gümnaasiumile. Undo, M. 2013. Müüdi anatoomia. Videosari „Tähtseose kiirkursus“. ERRi „100 luulepärl“.

	Eesti Kirjanike Muuseumide koduleht: https://kirjanikemuuseumid.ee/ Tallinna Kirjanduskeskuse koduleht: https://kirjanduskeskus.ee/
Soovituslik kirjandus	Kivirähki „Rehepapp ehk November”, katkendid Kreutzwaldi „Kalevipojast”, „Kalevipoja” erinevad tõlgendused (nt Enn Vetemaa „Kalevipoja mälestused”), Tuglase „Maailma lõpus”, Heinsaaare „Teekond maailma lõppu”, Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan”, Kitzbergi „Libahunt”, Ave Taaveti „Kuller”, Maeterlincki „Sinilind”. Espak, P., Ots, L. 2015. Müüt ja kirjandus.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	10. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursuste „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses“ I–II käigus saab õpilane ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. Esimene kursus hõlmab ajavahemikku antiigist romantismini ja teine realismist postmodernismini. Kursused toetavad õpilase kultuuriteadvuse ja süsteemsemate kirjandusteadmiste kujunemist. Erinevalt teistest gümnaasiumi kirjanduskursustest on kirjandusloo kursused üles ehitatud kronoloogilisel põhimõttel, mis ei tähenda seda, et võrdse põhjalikkusega peaks käsitlema kõiki ajastuid. Kursused arendavad oskust mõista kirjandusteost mingi ajastu, voolu või žanri kontekstis. Oluliseks oskuseks on märgata tunnuseid, poetilisi väljendusvahendeid ja leida infot, mille alusel tekste analüüsida ja tõlgendada. Kursustel õpitu aitab näha põhjuslikke seoseid ajaloolise kultuurisituatsiooni ja sellel ajal sündinud loomingu vahel. Teoste käsitlemine kirjandusloolises järgnevuses võimaldab õpilasel paremini tajuda kirjandust protsessina, mitte üksikute kirjandusteoste jadana. Ajaloolisi kirjandusžanre tänapäevaste näidetega kõrvutades saab leida põnevaid seoseid.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; - selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; - leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; - eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; - kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; - analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; - kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Kalamees, K. 2010. Maailmakirjandus. Antiik. Keskaeg. Renessanss (gümnaasiumiõpik).

	Kalamees, K. 2009. Maailmakirjandus : XVII-XIX sajand. Nootre, S. 2004. Kirjanduse kõnetus. Õpik gümnaasiumile. Videosari „Tähtteose kiirkursus”.
Soovituslik kirjandus	Sophoklese „Kuningas Oidipus”, Boccaccio „Dekameron”, Shakespeare'i „Hamlet”, Goethe „Faust” I, Poe novellid, Wilde'i „Dorian Gray portree”
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms
Õpetamise aeg	11. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse käigus saab õpilane ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. Kursus arendavad oskust mõista kirjandusteost mingi ajastu, voolu või žanri kontekstis. Oluliseks oskuseks on märgata tunnuseid, poeetilisi väljendusvahendeid ja leida infot, mille alusel tekste analüüsida ja tõlgendada. Kursusel õpitu aitab näha põhjuslikke seoseid ajaloolise kultuurisituatsiooni ja sellel ajal sündinud loomingu vahel. Teoste käsitlemine kirjandusloolises järgnevuses võimaldab õpilasel paremini tajuda kirjandust protsessina, mitte üksikute kirjandusteoste jadana. Ajaloolisi kirjandusžanre tänapäevaste näidetega kõrvutades saab leida põnevaid seoseid.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; - selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga; - leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi; - eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; - kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle; analüüsib ja hindab luule, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust; - kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	<p>Kalamees. K. 2009. Maailmakirjandus : XVII-XIX sajand.</p> <p>Lunter, A. 2001. Kirjanduse modernistlikud suunad.</p> <p>Nootre, S. 2004. Kirjanduse kõnetus. Õpik gümnaasiumile.</p> <p>Videosari „Tähtteose kiirkursus“.</p> <p>ERRi „100 luulepärlit“.</p> <p>Eesti Kirjanike Muuseumide koduleht:</p>

	https://kirjanikemuuseumid.ee/ Tallinna Kirjanduskeskuse koduleht: https://kirjanduskeskus.ee/ Ernst Enno elu ja loomingut tutvustav püsinäitus Lääne Maakonna Keskraamatukogus.
Soovituslik kirjandus	Maeterlicki „Sinilind”, Gailiti „Toomas Nipernaadi”, Gailiti „Ekke Moor”, Ibseni „Peer Gynt”, Enno luule, Baudelaire`i luule, Becketti „Godot`d oodates”, Kivirähki „Sürrealistid”, Remarque`i „Läänerindel muutuseta”.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Identiteet ja eesti kirjandus“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	11. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursus keskendub identiteediloomele, eeskätt sotsiaalse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi kujutamisele eesti kirjanduse näitel. Kursus aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteedid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus muutuvad, samastumist ja eristumist võimaldavad. Kursuse fookuses on rahvusliku identiteediga – eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite (sümbolite) kaudu. Teoste valik suunab õpilast lugema Eesti autorite loomingut ja väärtustama seda kui rahvuskultuurilist identiteeti vahendavat lugemisvara.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes; - analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teostele tuginedes arutluse; - kirjeldab ja võrdleb kirjandusteoste tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgudel; - arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid; - analüüsib ja tõlgendab loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni; - analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet, meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeleolu ning avab nende tähendusi; - kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Kaus, J. 2017. Kirjandus ja ühiskond. Ajakiri Looming, Vikerkaar, Värske Rõhk.

	<p>Vikerraadio saade „Loetud ja kirjutatud”.</p> <p>ETV saade „Kultuuristuudio”.</p> <p>Videosari „Tähtteose kiirkursus”.</p> <p>ERRi „100 luulepärl”.</p> <p>Eesti Kirjanike Muuseumide koduleht: https://kirjanikemuuseumid.ee/</p> <p>Tallinna Kirjanduskeskuse koduleht: https://kirjanduskeskus.ee/</p>
Soovituslik kirjandus	Tammsaare „Tõde ja õigus” I, Petersoni luule, Koidula luule, Underi luule, Tungla „Seltsimees laps”.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Uuem kirjandus“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	11. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursuse keskmeks on Eesti kirjandus (luule, proosa ja draama), tänapäeval ilmuvad kirjandusajakirjad ja kultuurilehed, kirjanduselus aktuaalsed teemad ja teosed ning saated. Aktuaalsed teemad kirjanduses aitavad paremini mõista ühiskonnas toimuvat.
Kursuse õpitulemused	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes; - laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara; - on kursis Eesti kirjanduselus toimuvaga; - oskab luua seoseid kirjanduses ja ühiskonnas toimuva vahel; - on lugenud mõnda Eesti kultuuriajakirja.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Undo, M. 2027. Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud. Ajakiri Looming, Vikerkaar, Värske Rõhk. Vikerraadio saade „Loetud ja kirjutatud”. ETV saade „Kultuuristuudio”. Tallinna Kirjanduskeskuse koduleht: https://kirjanduskeskus.ee/
Soovituslik kirjandus	Coelho „Alkeemik”, üks kaasaja luulekogu, Mikseri „Vareda”, Jaaksi „Taeva tütre”, Uusi „Tüdrukune”, P. Raua „Verihurmade aed”, Heinsaare „Kadunud hõim”, Ashilevi „Kehade mets”, Kõomäe „Lui Vutoon”, Kivirähki „Mees, kes teadis ussisõnu”, Vadi „Kuu teine pool”, Oksaneni „Puhastus”, Oksaneni „Koortepark”, Hargla üks Melchiori romaan vm hetkel aktuaalne teos.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.

Ainevaldkond	Keel ja kirjandus
Kursuse nimetus	„Kirjandus ja ühiskond“
Kursuse maht ja õppekorraldus	21 (75-minutilist) tundi: kontakttunnid, iseseisev töö, õppekäigud, ainevõistlused, olümpiaad jms.
Õpetamise aeg	12. klass
Kursuse lühikirjeldus	Kursus võimaldab õpilasel kirjanduse kaudu paremini mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, aga ka kirjanduse laiemat ühiskondlikku tähendust ja olulisust maailmas toimuvate muutuste märkamisel, teadvustamisel, mõtestamisel ja kujundamisel. Kursus, mis hõlmab olulisi kirjandus- ja mõttevoole ning ühiskonna ja kultuuriga seotud praktikaid, põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel, sest ühiskondlikud muutused on olnud neil ajajärkudel kõige suuremad ning nende tähtsus murranguline. Kursus võimaldab kirjanduse kaudu analüüsida nii mineviku kui ka tänapäeva ühiskonna probleeme. Kursus ei eelda kronoloogilist lähenemist, vaid võimaldab rakendada kontsentrilist teemaõpet ning eesti ja maailmakirjanduse võrdlevat käsitlemist.
Kursuse õpitulemused	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe eesti autori luulekogu, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes; - arutleb kirjanduse ja ühiskonna omavaheliste suhete üle, nimetab kirjandusteose loomet ja vastuvõttu mõjutavaid tegureid ja toob nende kohta näiteid; - iseloomustab põhjalikumalt vähemalt kahe autori loomingut, määrab nende teoste koha ajastus, voolus või rahvuskirjanduses; - toob loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes näiteid ajastu ja inimese kujutamisest, arutleb teoses käsitletud ühiskondlike probleemide ja väärtuste üle; - analüüsib kirjandusteost mõne 20. või 21. sajandi mõtte- või kirjandusvoolu kontekstis, leiab tekstist iseloomulikke tunnuseid ja näiteid; - eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamisi viise, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust; - kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.
Hindamine	Kursuse koondhinde moodustavad kontrolltööd, suulised diskussioonid/ettekanded, esseed/artiklid, raamatutööd, nendealased diskussioonid ning protsessi hindavad tööd. Kursus võib lõppeda ka arvestustööga. Aineõpetaja täpsustab õppeinfosüsteemis kursuse 1. sissekandes vastavate tööde arvu ning hinde kujunemise viisi. Kursusehinnet arvestatakse kooliastmehinde väljapanekul.
Õppematerjalid	Kaus, J. 2017. Kirjandus ja ühiskond. Lainvoo, M. 2016. Kirjutatud maailmad. Ajakiri Looming, Vikerkaar, Värske Rõhk. Vikerraadio saade „Loetud ja kirjutatud”. ETV saade „Kultuuristuudio”. ERRi „100 luulepärlit”. Videosari „Tähtteose kiirkursus”.

	Eesti Kirjanike Muuseumide koduleht: https://kirjanikemuuseumid.ee/ Tallinna Kirjanduskeskuse koduleht: https://kirjanduskeskus.ee/
Soovituslik kirjandus	Orwelli „Loomade farm”, Krossi „Keisri hull” vm romaan, Ibseni „Nukumaja”, Kafka „Metamorfoos”, Camus` „Katk” vm hetkel aktuaalne ühiskondlikke teemasid käsitlev teos.
Kursuse väljund	Kooli esindamine ainevõistlustel, konkurssidel, olümpiaadil.